

ՏԱՍՆ ԵՒ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի, կես տարվանը 6 ռուբլի, Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ:

Մեր հասցեն, Тифлисъ. Редакция «Мшакъ», կամ Tiflis, Rédaction «Mschak».

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէր):

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով:

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ԲՈՎԱՆԳՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Ժողովրդական գրադարաններ և ընթերցարաններ. Նամակ կարգից. Ներքին լուրեր. ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Հընդ-կատանի հայերը. Նամակ Թիֆլիսից. Արտաքին լուրեր. ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐ. ԲՈՐՄԱ. ՅԱՅՏԱՐԱՌՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. Երազմեր:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱԳՐԱՐԱՆՆԵՐ ԵՒ ԸՆԹԵՐՅԱՐԱՆՆԵՐ

Անցեալ անգամ խոստացանք խօսել բուն ժողովրդական գրադարան-ընթերցարանների մասին:

Ամեն մի գրադարան կամ ընթերցարան բուն ժողովրդական կարող է համարվել միայն այն ժամանակ, երբ նա մատչելի կը լինի ժողովրդի բոլոր խաւերին, երբ ամեն տեսակ պարագայում չընդհանրի և սեռի մարդիկ կարող կը լինեն հեշտապէս օգտուել գրատարաններին: Եթէ դրա գրադարանը միմիայն սկզբնական, թէ իր դեմքը բաց են ամեն տեսակ մարդկանց համար, լինի նա չխնայելի, թէ մշակ, վաճառական աղնական, արհեստաւոր թէ գործարանատէր, ուսուցիչ թէ գիւղացի, և դրա հետ միասին չաշխատի գին կողմից մատչելի լինել այն մարդկանց, որոնք աղքատ լինելով անկարող են վճարել բուր-նիկը, այդ դեպքում գրադարանը չէ կարող լինել բուն ժողովրդական: Ասում ենք չէ կարող, որովհետեւ տարեկան հինգ ռուբլի, կամ ամսական մի ռուբլի արժեքող գրադարան-ընթերցարանը մատչելի կը լինի միմիայն ունեւոր խնայողներու մարդկանց, հարուստ վաճառականներին, կարողութիւնը չը զգացող կանանց և ամսական 40

—50 ռուբլի ծախսող աշակերտներին, այնպէս որ սովորական գործակատարները, մանր արհեստաւորները, մշակ դասակարգը և վերջապէս աղքատ աշակերտները, այլ և հայրը դպրոցներից մի քանի ռուբլի ուսուցող նիւթագէտ հարստահարված վարժապետները և վարժուհիները ստիպված կը լինեն կամայ ակամայ, զրկված մընալ և մուտք չունենալ այդ գրադարան-ընթերցարանները, եթէ մինչև իսկ դրանք սկզբունքով որոշեն իրանց դռները բաց պահել ամեն շրջանի մարդկանց համար, առանց խտրութեան:

Ձանաղան շրջանի և պարագայում մարդկանց մէջ սկզբնական միայն խտրութիւն չը գնող գրադարանները, նոյն իսկ անպատկառաբար, դժբաժանական հարցով խտրութիւն են դնում այս և այն շրջանի մարդկանց մէջ, այնպէս որ երբ տարեկան 5—6 ռուբլի, կամ ամսական 1 ռուբլի վճարող հարուստը միջոց ունի ամեն բո-ւրեք օգտուելու գրադարանից և ընթերցարանից, աղքատը, բայց կարգաւոր ծարաւ ունեցող արհեստաւորը, մշակը, աշակերտը և գործակատարը յետ ևս մղվում, զրկի երես չեն տեսնում, և տարբերութիւն դուրի կը մնում մտաւոր մտնուղից:

Ուրեմն ինչ պէտք է անել այդ անմտիկները, ոչինչ չառ հետևանքի չը հասցնող գրութեան առաջն առնելու համար:

Ուրեք ելք չը կայ. մնում է միայն գին կողմից անմատչելի, թէ ան գին գրադարան-ընթերցարանների փոխարէն հիմնել գին կողմից բոլորովին մատչելի, էթանագին գրադարաններ, որոնց մէջ աղքատ մուտք ունենային ամենքը, սկսած օրական 30—40 կոպեկ աշխատող մշակից և արհեստաւորից:

Ան այդ տեսակէտի վրա են հիմնված ժողովրդական էթանագին գրադարանները: Ժողովրդի համար հիմնվող էթանագին գրադարանները նորութիւններ չեն ոչ Եւրոպայում և ոչ էլ նոյն իսկ

Ռուսաստանում: Եւրոպական շատ երկիրներում, ինչպէս ցոյց են տալիս հրատարակվող տեղեկութիւնները, այդպիսի հանրամատչելի գրադարաններ շատ կան, և դրանց հիմնողները և պահողները են մեծ մասամբ դանաղան Բարեգործական ընկերութիւններ, որոնք, —պատահ է բերում այդ քառանկրի մի քանի ռուբլիներ նուիրել չեն հասկանում, այլ իրանց բոլոր միջոցները դործ են դնում կամ աղքատ դասակարգին մտաւոր մտնուղ տալու՝ բանալով էթանագին գրադարանները և կամ նոյն աղքատ դասակարգին առողջ մտնուղ մատակարարելու՝ բանալով էթանագին ճարարաններ, համոզված լինելով որ էթանագին գրադարանները նոյնքան հարկաւոր են աղքատ դասակարգի բարօրութեան համար, որքան և էթանագին ճարարանները...

Ռուսաստանում էթանագին ժողովրդական գրադարանները, որոնք սկսել են հիմնվել մի քանի տարիներից ի վեր, բացվում և պահպանվում են մեծ մասամբ ինտելիգենտ-երկրաստարող անձանց ձեռքով մի տեսակ հասարակական գործունեութեան ասպարէզ դառնալով այն ինտելիգենտ տարրի համար, որը ուղղում է մի որ և է կերպ ծառայած լինել ժողովրդին և նրա մտաւոր կենդանութեան գործին:

Մեղ մտ, հայերի մէջ, էթանագին գրադարանները կատարեալ նորութիւն են: Նորութիւն է նոյն իսկ էթանագին գրադարան անունը: Մենք չենք ունեցել այդ տեսակ հիմնարկութիւններ, և մեր ունեցած մի քանի գրադարան-ընթերցարանները նրանք են, որոնց մասին մենք նախորդ յօդուածում խօսեցինք, և որոնք իրանց կազմակերպութեամբ միանգամայն տարբերվում են էթանագին գրադարաններից:

Էթանագին գրադարան-ընթերցարանների կազմակերպութեան գլխաւոր հիւղը, —ինքն ըստ ին-

քան հասկանալի է, —էթանագին է: Թող չը կարծէ ընթերցողը, որ եթէ այդպիսի գրադարանների ամսական վճարը 1 ռ. 50 կոպեկ, կամ 1 ռուբլի չէ, գնէ 60 կամ 50 կոպեկ է: Ոչ: Գրանից շատ պակաս: 60 կամ 50 կոպեկը, որքան էլ դա մի չնչին գումար չը թվար շատերին, այնու ամենայնիւ զգալի է մի արհեստաւորին, մի մշակի, կամ մի աշակերտի համար, և էթանագին գրադարանը իր նպատակին հասած չէ լինել, եթէ չաշխատի հասցնել վճարը այնպիսի minimum-ի, որը վճարելիս մի տեսակ թեթևութիւն զգար չունենոր մարդն անգամ:

Էթանագին գրադարանները հետևեալ երեք կարգի ընթերցող բաժանուրներ պէտք է ունենան.

- 1) ամսական 20 կոպեկ վճարողներ, որքա պէտք է լինեն ամեն տեսակ պարագայում, և շրջանի հասակաւորը ըն թէ ք ո ղ ն է ր.
- 2) ամսական 10 կոպեկ վճարողներ: Գրքա պէտք է լինեն փոքրահասակ, մանկական զրբերի ընթերցողներ, մի խօսքով փոքրահասակ աշակերտներ-աշակերտուհիներ, որոնք կը վճարեն իսկական ամսական վճարի՝ 20 կոպեկի կէսը միայն, —այն է 10 կոպեկ, և
- 3) Ձրի կարգացողներ, որքա կը լինեն այն տեսակի բոլորովին բացառիկ դրութեան մէջ գտնուող անձինք, որոնք թէև գրագէտ, բայց անկարող կը լինեն վճարելու նոյն իսկ ամսական 20 կամ 10 կոպեկ:

Նշանակելով 20 և 10 կոպեկ ամսական վճարներ, և ընդունելով ճրի բաժանուրներ, էթանագին գրադարանները անկասկած կարող կը լինեն մատչելի լինել նոյն իսկ ժողովրդի աղքատ դասակարգին, և գրաւել զէպի իրանց բարձրագիւր կարգացողներ այնպիսի շրջաններից անգամ, ուր ընթերցանութիւնը ընդհանրապէս մուտք չէ գործում, և ուր մարդիկ առհասարակ յանդուրժութիւն են համարում մտածելու, թէ իրանք էլ կարող են

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ԵՐԱԶՆԵՐ

(Ըստ Մակ—Միմոն)

Թէ ինչ մեծ նշանակութիւն է ունեցել երազը հին ժամանակներում, թէ որպիսի շարագուշակ կամ բարեգուշակ դեր է խաղացել տգիտութեան այն դարում, երբ ամեն մի երևութի մէջ գերբնական կամ դաշտի մի գորութիւն էին նկատում—այդ ամենքին յայտնի է. սակայն ներկայումս որքան աշխատենք աղքատ համարելու մեղ զանազան նախապաշարմունքներից և գերբնական բզաղունի գորութիւններից, այնու ամենայնիւ դարձեալ մեզ կաշկանդված պիտի տեսնենք, տգիտութեան հնորնով մտտիպապաշարմունքներով: Ոչ միայն ամբողջ, ոչ միայն պատու կանաչը, այլ նոյն իսկ դարագացած, ինտելիգենտ կոչված մարդկանց մէջ պակաս չեն անհասներ, որոնք առանց կարմբելու պատում են իրանց երազները և միանգամայն մտահարար այս կամ այն բացատրութիւնը տալիս և տեղի ունենալի աղող կամ անաշող կերպիները գուշակած տեսնում: Եւ եթէ պատահում է այդպիսիները պատմածները ջրել, հաւատ չընծայել, իսկոյն նրանք աւելացնում են և պիտու, թէ առաջին անգամը չէ, որ երազ են տեսնում, շատ անգամ են տեսել և փորձել, միշտ կատարվել է ինչ որ տեսել են: Ապա թուում են իրանց տեսածները տարանակ այնպիսի երազներ, որոնք որպէս թէ ճշգրտեամբ կատարվել են:

Չարմանալի չէ, ի հարկէ, որ նոյն իսկ փոքր չափի գրագետ, հասկացող մարդիկ նշանակութիւն են տալիս երազներին, նրանց մէջ բարեգուշակ կամ շարագուշակ գորութիւն են տեսնում, որովհետեւ իսկապէս պատահում են երբեմն այն-

պիսի երազներ, որոնք ճշգրտեամբ կատարվում են:

Թէև գիտութիւնը տալիս է արդէն միջոցներ՝ երազների պատճառները պարզաբանելու համար, այնու ամենայնիւ յաճախ տեղի են ունենում այնպիսի երազներ, որոնք պատճառները պակաս դժուարութիւններով չեն սահմանափակվում: Եբբն օրինակ կարող է ծառայել իշխանուհի Դե-Կոնդի տեսած յայտնի երազը *):

Դե-Կոնդի տեսնում է երազում, որ իր պարտի սենեակներից մէկը քանդվում է և տակու՛ն ա-նում իր որդիներանց: Իսկոյն սարսափով վեր է թռչում անկողնից, կանչում է սպասաւորներին, պատմում երազը և պահանջում, որ որդիներանց իրան ցոյց տան:

Սպասաւորներն որքան աշխատում են հաւատացնել, թէ երևանները ողջ են ու հանդիստ ջնած, իշխանուհին չէ հաւատում, ցանկանում է իր աչքերով տեսնել ու ապա հանգստանալ:

Ցանկելով իշխանուհու անհանգստութիւնը, սպասաւորները գնում—բերում են անուշ ջնած երևիաներին, որ ցոյց տան մօրը: Սենեակից երկիտաներին հանում են թէ չէ, դեռ մօրը չը հասցրած, իսկոյն քանդվում է այն սենեակը, որտեղ երևիաները քնել էին:

Այս և սրանց նման երազներ կարող են ազդել նաև ոչ սովորների վրա, նրանց չնդել ուղիղ ճանապարհից և հաւատացնել տալ, որ երազները մէջ կայ մի խորհրդաւոր գորութիւն, որ կատարվում է մեղ և նախազգուշացնում փորձանքներից: Սակայն այդ հաւատն ինքն ըստ ինքեան կը խորտակվի, եթէ աշխատենք փոքր ի շատէ ծանօթանալ, թէ ժամանակակից գիտութիւնը ինչ հայապք ունի երազատեսութեան մասին:

Երազատեսութիւնը մտաւոր մի գործողութիւն է, մի շարք մտապատկերներ, որոնք երևան են

պալիս ջնած ժամանակ և զարթուող յետոյ էլ աւելի կամ պակաս պարզութեամբ մնում են յիշողութեան մէջ:

Երևան եկող այդ մտապատկերները այնպիսի առարկաների պատկերներ են լինում, որոնք երբ և իցէ պատահած են լինում իրական աշխարհի մէջ, թէ կող մտացված էլ լինեն, փոյթ չէ, էլի երևան կարող են զայլ, եթէ երբ և իցէ պատահած են: Պատահում է և այսպէս, որ իրական աշխարհի մէջ առանձին—առանձին տեսնված հնչաւոր կամ անուշ ճարարի կամ կամ այդ առարկաների առանձին մասերի մտապատկերները զանազանակերպ միացած, ի մի խմբում են երևան զպալիս ջնած ժամանակ, այսպիսի հանգամանքներում տեղի է ունենում մի այնպիսի այլանդակ, հրէշաւոր մտապատկեր, որ միայն դարմանք և սարսափ է սղողում: Ի հարկէ այդ հրէշաւոր մտապատկերի համաձայն առարկայ չէ եղել երբ և իցէ իրական կեանքի մէջ, բայց երևան է գալիս, որովհետեւ ուղեղում առանձին առարկաներից կամ այդ առարկաների մասերի մտապատկերները ի մի են խմբվում և այդ բազմազան մտապատկերներից մի այնպիսի մտապատկեր ձևակերպում, որին ճիշդ նման առարկայ իրական կեանքի մէջ չէ լինում:

Մակ—Միմոն, որը յայտնի է երազատեսութեան վերաբերեալ ունեցած հետազոտութիւններով, այս մասին հետեւեալն է պատմում. «Մի անգամ ցերեկով պատահեցաւ մի կարճահասակ տիկնոջ, որի հետ երկար խօսեցի: Մի և նոյն գիշերը երազում տեսայ նրան կարճ հասակով և հագուստով, բայց բոլորովին ուրիշ աչքերով: Ցերեկով տեսածս կնոջ աչքերը շատ դուրէլ էին, այն ինչ երազում տեսածիս աչքերը սարսափելի էին, դուրս ընկած գնտերի էին նմանվում:

«Ինչո՞հ հնչուութեամբ կարողացայ այդ երևոյթը բացատրել. նոյն ցերեկը, երբ խօսեցի տիկնոջ հետ, ես երկար կանդ էի աւել մի ճապոնացու-

այլանդակ արձանի առաջ. հինց այդ արձանի տարսափելի աչքերին էին նմանվում երազումս տեսած կնոջ գնտերի նման դուրս ընկած աչքերը:»

Այսպիսով, ինչպէս տեսնում ենք, երազի մէջ երևան եկող մտապատկերները փոխ են աւանդում իրական աշխարհից: Այդ մտապատկերները այն ճշգրտեամբ ու պարզութեամբ են փոխաւանդում, ինչ պարզութեամբ էլ որ մատչելի են լինում մեր զգայարանական օրգաններին:

Մօրի՝ երազների վերաբերեալ արած իր հետաքրքիր հետազոտութիւնների մէջ, ասում է. «Ես շատ կարճատես և ան, այնպէս որ լուսամուտիս մօտ կանգնած ժամանակ գիտարութիւնով եմ կարողանում որոշել մտապատկերները: Այդպէս էլ երազի մէջ քանի-քանի անգամ եմ տեսել լուսամուտիս մօտով անցողաբար անողներին, որոնց պարզ չեմ կարողացել տեսնել, այլ միշտ այնպիսի պարզութեամբ, ինչ պարզութեամբ որ որոշում էի արթուն ժամանակս:»

Այստեղ յայտնի կերպով զգայարաններից մէկը —տեսանելիքը ներգործական դեր է կատարում երազի մէջ. դրա միջոցով ըմբռնվող նաեւ պատկերը հինց նոյն պարզութեամբ էլ մտապատկերի է փոխարկվում:

Ոչ միայն տեսանելիքը, այլ և միւս զգայարանական օրգաններն էլ իրանց ներգործական դերն ունեն երազի մէջ:

Յայտնի երևոյթ է, որ մենք երազի մէջ ոչ միայն տեսնում ենք առարկաներ, այլ և լսում, չօչափում ենք այդ առարկաները:—Սակայն դեռ մի կողմ թողնելով արանց մանրամասնութիւնները, ուշադրութեան առնենք երազների ընդհանուր պայմանները:

Երազատեսութեան անմիջական պատճառն այն է, որ ուղեղային վանդակիները իրանց գործը շարունակում են ջնած ժամանակ ևս, սա սպասուցված իրողութիւն է, թէև դեռ որոշված չէ, թէ ինչու այդ այդպէս է լինում:

*) Մանոթ. «Русскія Вѣд.» № 74 և 77

գերը կարող, և իմանալ թէ ինչ է ասում գերը և թէ ինչ կայ նրա մէջ գրած...

Մեք չենք կարծում, որ կասկածողներ լինեն մեր ասածի հիմնաւոր լինելու մասին, ապա թէ ոչ հեշտութեամբ կարող էինք թանջաններով ցոյց տալ, որ գրադէտ ժողովրդի 80%-ին միանգամայն մասնակց է օրական 2/3 կամ 1/3 կօպէկ վճարել, որս փոխարէն կարող են նոյն իսկ շատ թանգազին ու հազազիւտ այս և այն գերքը ամեն օր փոխել և ստանալ նոր նոր գերքեր:

Այդ տեսակ գրադարանների հետ միասին կարելի է բանալ ի հարկէ և էժանագին ընթերցարաններ, որտեղ կարելի լինէր նստել և կարդալ կամ գրելը և կամ լրագրիները... և դրան էլ իրանց նը պատակին աջողութեամբ կը ծառայեն, եթէ մուտքը արժենայ, դիցուք 2 կօպէկ կամ նոյն իսկ 1 կօպէկ: Եթէ 2 կամ 1 կօպէկ վճարելով կարելի լինի, մի փոքր ի շատէ յարմար սենեակում նստած կարդալ մի քանի լրագրիներ և ամսագրիներ... այն ժամանակ, ինչպէս և փաստերը ցոյց են տալիս, երբք ընթերցողների պակասութիւնը չի գզացվի, և ընթերցողները օրից օր կը բազմանան ամեն տեսակ չըջանների մէջ:

Էժանագին գրադարանների մատչելի լինելը կատարեալ կը լինի, եթէ վերջացնիլի և այն արգիւրը, որ կայ սովորական, մասնաւոր գրադարանների մէջ: Այդ գրք և ա կ ա ն ն եր ի լընդգերն է: Յայտնի է, որ այս և այն գրադարաններից գերք վերցնելիս բաժանորդը պէտք է թողնի 2 կամ 3, կամ նոյն իսկ 5 բուրլի գրաւական: Այդ հանգամանքը աւելի էլ անմասնակց է դարձնում այդ տեսակ գրադարանները աղքատ դասակարգի համար, ուստի և այդպիսի գրադարանների բաժանորդները լինում են միմիայն փոքր ի շատէ միջոցներ ունեցող մարդիկ:

Գրաւականների լինելը մէջ էլ էժանագին, բուն ժողովրդական գրադարանը պէտք է ուրիշ կերպ վարի: Ընդհանրապէս գրաւականներ չը պէտք է վերցնել և կամ պէտք է աշխատել, որքան կարելի է, թէ վերցնել, և այն էլ միայն այնպիսիներէ, որոնց համար դիցուք 1 բուրլի գրաւական թողնելը մեծ բան չէ:

Գրաւականների փոխարէն էժանագին ժողովրդական գրադարանը պէտք է մտցնի և բ ա շ ի ա ս ո թ ե Կ ա ն ս ի ս տ ո լ ը, այսինքն, որ այս և այն բաժանորդը, փոխանակ գրաւական, փող թողնելու, մի այնպիսի անձից երաշխաւորութիւն բերի, որին գրադարանը ճանաչում է, կամ որի վրա առհասարակ յոյս դնել կարելի է: Փորձը

Երաշխաւորութեան այդ անմիջական պատճառն էլ կարծած է ուրիշ հանգամանքներից, այս հանգամանքներն են, որ երաշխարին այս կամ այն ցնաւորութիւնն են տալիս: Այդ հանգամանքներն են, նախ՝ այն գրադարանները, որ անհասուն են: Երկրորդ՝ այն գրադարանները, որ անհասուն են արժեն ժամանակ. այս դէպքում երաշխարը այդ գրադարանը կնխքն են կրում: Արժեն ժամանակ ուղիղը զանախելով որպէս ժողովրդական գրադարանները պէտք է ստացվում է որ և է դադարաբերից, մտապակեղից արժեն ժամանակ, երկրորդ՝ ներքին օրգանները կրթութեան փոփոխութիւնները և երրորդ՝ այն տպաւորութիւնները, որ քնած ժամանակն են ստացվում զգայարանական օրգաններով:

Կարող է պատահել, որ վերոյիշեալ երեք կարգի հանգամանքները միասին և մի և նոյն ժամանակ ներգործեն ուղիղի վրա, այդ ժամանակ տեղի է ունենում զանազան մտապակեղիքների մի ընդհարում, մրցումն մինչ այն ժամանակ, երբ ներգործող հանգամանքներից մէկը կամ միւսը յարթող է հանդիսանում, նստեցնելով միւսներին՝ առաւել որոշ և պայծառ եղանակով երևան են գալիս և համապատասխան կարգի երազ առաջ բերում:

Ի. Քնած ժամանակ երբեմնայէտ ուղիղը դրութիւնը աննշան աստիճանով է զանազանիւմ արժեն ժամանակի դրութիւնից, այսպիսի հանգամանքում տեղի ունեցող երաշխարը խիստ հետաքրքիր են լինում: Մի և նոյն միտքը կամ մի որ և է ինչիլի, որ ուղիղին դարձնում է արժեն երազ ժամանակ, նոյնը շարունակում է դարձնել նաև քնած ժամանակ, մինչև այն աստիճան, որ վերջայէտ վճիւ է ստանում այդ ինչիլը, մասաւոր աշխատութեան այդ շարունակութիւնը լինում է անգիտակցաբար—մեր կամքից դուրս: Աշխատական կեանքից հարկաւոր է լինել, թէ ինչպէս երկրորդն սովորած կամ բերան արած դարձ առաւել վարժ կարելի է լինում ասել հետեւալ առաւել տեսան, ջան թէ նոյն իսկ երկրորդն նոյն դարձ սովորուց անմիջապէս յետոյ: Նոյն երկուքը նկատելի է նաև գրական-գրամատական աշխատութիւնների ժամանակ: Եթէ աշխատութեան միջոցին դժուարութիւններ են առաջ գալիս, որոնք ստիպում են առժամանակ աշխատութիւնը ընդհատել կամ յետաձգել, այդ դժուարութիւնները վերացած են լինում, ապա երբ նորք ձեռնարկում են աշխատութեան:

Ըստ երկուքի մեղ թիւում է, թէ այդ միջոցին—քնած ժամանակ—ուղիղը հանգստանում է, սակայն փորձերը ցոյց են տալիս, որ նա աննկատելի կերպով դարձեալ շարունակում է իր դործը, անգիտակցաբար շարունակում է այն, ինչ որ սկսում է գիտակցաբար: Ահա այս իսկ պատճառով էլ այսպիսի հանգամանքներում տեղի ունեցող երաշխարը այսպէս թէ այնպէս պարունակում են իրանց մէջ այն դէպքերն ու երկրութիւնները, որոնք զբաղեցնում են ուղիղին արժեն ժամանակ:

ցոյց է տալիս, որ այդ երաշխարութիւնը թէ դրադարանի համար մեծ սպասովութիւն է, և թէ բաժանորդների համար մեծ թիթեութիւն:

Մի արդէն ծանօթ բաժանորդ, կամ գրադարանին յայտնի մարդ երաշխար է լինում մի նորի համար, ապա այդ վերջինը մի քանի ժամանակից յետոյ մի ուրիշ համար, դարձողի ուսուցիչը աշխատանքի համար, և այդպիսով թէ գրադարանի գրքերը ապահովված կը լինեն կորչելուց, և թէ աղքատ կարգադրանքը ստիպված չեն լինի փոխել գրադարանից, անկարող լինելով գրաւականների վճարել:

Եթէ մինչև անգամ ենթադրենք, որ գրադարանը տարվայ ընթացքում մի քանի գերք կը կորցնի վատ երաշխարի պատճառով, այնու ամենայնիւ այդ պիտի համարել մի նշան՝ զորի հաւասար կերպաւոր, ի նկատի ունենալով այն հեշտութիւնը, որ տալիս է գրադարանը բաժանորդներին, գրաւականներ չը վերցնելով, որի հետեանքը լինում է բաժանորդների անարգել շատանալը:

Այժմ տեսնելք, թէ ինչպէս պէտք է կազմակերպել այդ տեսակ ժողովրդական էժանագին գրադարան-ընթերցարանները, որպէս զի կարողանան գոյութիւն առնել և իրանց ծախսերը ծածկել:

Բայց այդ մասին միւս անգամ: Ի. Մ.

ՆՍՄԱԿ ԿԱՐՍԻՑ

Յունիսի 10-ին Տեղի հողեր դարձրելու քննութիւններն ըսկվացան մայիսի 21-ին և երէկ վերջացան: Ուսումնարանի ակտը կը լինի եկող կիրակի, ամսիս 17-ին: Այժմանից հարց է ծագում արդե՞ք եկող տարվանից ուսումնարանը ինչ դրութեամբ կը բացվի: Գետ ընթացիկ ուսումնական տարվայ ուսուցիչները սովորելով մեծ դժուարութիւնով պէտք է կարողանայ հոգաբարձութիւնը վճարել, իսկ եկող տարվայ համար որոշ հաստատուն եկամուտը շատ սակաւ է: Ուսումնարանի անապահով գրութիւնն պատճառով այս քանի տարի է որ անհնարին է լինում բանալ օրիորդաց ուսումնարանի Բ. դասարանը, իսկ տղայաց Բ. դասարանի վերջին բաժանումը երկրորդ տարին է, որ չէ բացվում: Բացի այն, որ բոլոր բաժանումներում աշակերտների թիւը 40-ից մինչ 60 է, այնու ամենայնիւ, տղայաց առաջին դասարանի երեք բաժաններն և ուսեն դուղենթաց բաժանումներն, ուսանել ցանկացողների թիւը շատ է, իսկ դրամ

նում է անգիտակցաբար—մեր կամքից դուրս: Աշխատական կեանքից հարկաւոր է լինել, թէ ինչպէս երկրորդն սովորած կամ բերան արած դարձ առաւել վարժ կարելի է լինում ասել հետեւալ առաւել տեսան, ջան թէ նոյն իսկ երկրորդն նոյն դարձ սովորուց անմիջապէս յետոյ: Նոյն երկուքը նկատելի է նաև գրական-գրամատական աշխատութիւնների ժամանակ: Եթէ աշխատութեան միջոցին դժուարութիւններ են առաջ գալիս, որոնք ստիպում են առժամանակ աշխատութիւնը ընդհատել կամ յետաձգել, այդ դժուարութիւնները վերացած են լինում, ապա երբ նորք ձեռնարկում են աշխատութեան:

Ըստ երկուքի մեղ թիւում է, թէ այդ միջոցին—քնած ժամանակ—ուղիղը հանգստանում է, սակայն փորձերը ցոյց են տալիս, որ նա աննկատելի կերպով դարձեալ շարունակում է իր դործը, անգիտակցաբար շարունակում է այն, ինչ որ սկսում է գիտակցաբար: Ահա այս իսկ պատճառով էլ այսպիսի հանգամանքներում տեղի ունեցող երաշխարը այսպէս թէ այնպէս պարունակում են իրանց մէջ այն դէպքերն ու երկրութիւնները, որոնք զբաղեցնում են ուղիղին արժեն ժամանակ:

Հաւանականաբար շատերի հետ պիտի պատահած լինի՝ յաճախ տեսնել երազում այն՝ ինչ որ ցերեկով զբաղեցրել է: Պէտք է աւելացնել և այս, որ այդ գրադարանները ոչ միայն ամբողջանում է, այլ և այնպիսի մի աստիճանի է հասնում, որին հասած չէ լինում արժեն ժամանակ:

Բազմաթիւ փաստեր նոյնը ակնհեր են կացուցանում: Կճողիւնի պատմութիւն է, շեքը կազմում էի դասարանի վերջինը, պատահում էր երբեմն, որ առանց աւարտելու պակաս էի և քնում, երբ քնից վեր էի կենում, կիսատ մնացած դասարանութիւնն արդէն ամբողջացած—աւարտած էի գտնում: Շատ մաթեմատիկոսներ բարի թէ օրէնաների

չը կայ: Այդ իսկ պատճառով, երկր, առաջիկայ տարվանից հոգաբարձութիւնը ստիպված պէտք է լինի փակել մի քանի բաժանումներ... Բայց չենք ուզում նախապէս գուշակութիւններ անել, կարծում ենք որ արձակուրդների միջոցին որպէս և ից է կը պարզվի դարձողների վիճակը և այն ժամանակ առիթ կունենանք մանրամասն խօսելու այդ մասին:

Վերջպէս, շարժում ստացաւ տեղիս եկեղեցաշինութեան գործը: Պ. Տարաբարպետը նախահաշիւ է կազմել, որի համեմատ ծախս կը լինի 100,000 բուրլի, բայց հաւատացնում են, որ այդ գումարի կէտը հողը թէ ծախսվի Վիճակի հ. փոխանորդը և եկեղեցաշինութեան հոգաբարձութիւնն արդէն ձեռնարկել են նուէրները ժողովելու: Մինչ օրս ժողովել են մօտ 2000 բուրլի: Չը նայելով ժողովրդի նրութեան խեղճ վիճակին՝ եկեղեցու շինութեան համար շարունակում են նուէրներ տալ: Մինչև այժմ ստորագրութեան գումարը հասել է 16,000 բուրլու: Ի նկատի ունենալով քաղաքացիների ծախսերը՝ պէտք է դարձանալ կարեցիկների առաջ նուէրաբերութեան վրա: Բաւական է ասել, որ քաղաքային ծախսերը հասնում են տարեկան 48,000 բուրլու: Այնուհետև որքան կողմնակի ծախսեր ունի ժողովուրդը եկեղեցաշինութիւն, ուսումնարանների պահպանութիւն, և այլն և այլն:

Այս տարի լաւ ապագայ չէ նկատվում բոյսերի վերաբերութեամբ: Խոտը շատ սակաւ է, իսկ հացը թանգանում է: Անդրովկասի դանազան կողմերում տարածված մորկիւն և տեղացած կարկտի պատճառով: Կարտուս կենական պիտոցները և առհասարակ ապուրտը շատ թանգ են, այնպէս որ թիթիւտում են աւելի էժան է ապրելը: Ներկայումս պիւրի պուրը ծախվում է 1 բ. 30 կօպէկով, կարագ իւրը—պուրը 8 բ. 50 կօպ., հարկը ձուսն՝ 80 կօպէկ: Մի քանի առարկաներ չափազանց թանգ են՝ օրինակ 1 ֆունտ կարտօֆիլը ծախում են 10—12 կօպէկով:

Էլ միմիայն ստացված լուրերին նայելով՝ այնտեղ արդէն խորում են վ ե ց ե ր ո ղ կարգի ուսուցիչներին հեռացնել ուսուցչական պաշտօնից: Մի և նոյն ժամանակ ասում են՝ որ էլ միմիայն ծրագիր է կազմվում միատեսակ դասագրքի նշանակելու դարձողներում աւանդուղ զանազան աւարկանների համար: Կարծիք չը կայ, որ դա մի օգտաւէտ կարգադրութիւն կը լինի և կազատի ուսուցիչներին իրաքանչիւր տարի անարժ անակարգութիւնների մէջ մտնելուց: Մեր կարծիքով՝ այս կարգադրութիւնը կունենայ և մի

և ինչիլիներ լուծումը ձեռք են բերել երազի օգնութեամբ: Պատում են մաթեմատիկոս Մէնանգի մասին, թէ նրան յաճախ յարողում էր երազում թէ օրէնակ գտնել կամ լուծել, իսկ կրթագիտի գլխավորապէս երազներն էին օգնում լուծելու ամենաբարձր ինչիլիները:

Ուշադրութեան արժանի է յայտնի երաժիշտ Տօրոսի երազը: Մի անգամ ձայնագրում է մի հեղինակութիւն, որի վերջը ներգաշնակ չէ դուրս գալիս, շատ աշխատում, ճիգն է թափում,—Էլ ուրս աստիկ յոյնուց յետոյ՝ քնում է վերջպէս: Երազում տեսնում է, թէ դարձեալ ձայնագրում է, բայց դարձեալ անաղի: Մկում է յուսահատվել անաղիութեան մասին: Այդ միջոցին նրա առաջին է զգալիս սաստանան և առաջարկում. «Եթէ քո հոգին ինձ կը տաս, ես քո սոնատը (СОБАКА) կը վերջացնեմ»:

Հէնց որ Տօրոսի ստիպված համաձայնում է սաստանայի պայմանին, իսկոյն և եթ սաստանան հնչցնում է ջութակի վրա այն հրաշալի կելէջները, որ այնպիսի յուսահատ դրութեամբ որոնում էր յայտնի երաժիշտը Չարթում է և լսածի համաձայն էլ ձայնագրում:

Ի հարկէ, եթէ չունենար այնքան տոկուն ջանք ու աշխատանք, եթէ յայտնի երաժիշտը արժեն ժամանակ գիտակցաբար ոչ չը տար ուղիղին՝ այդ հրաշալի կելէջները հնարելու համար, այդ գիւրը չէր արտայայտվի քնած ժամանակ Մոյնանան հազարաւոր փաստեր նոյն եզրակացութեան են բերում:

Մտաւոր աշխատութեան այս յատկութեանը պիտի վերաբերել նաև հայկական տառերի գիւտի պատմութիւնը: Եթէ ս. Միսրովը այն աստիճան խիստ մտածողութեան առարկայ չը դարձնէր ձայնաւոր տառերի ձևակերպութիւնը, թերևս երազում պատմական թաթը՝ երևան չը գար... II. Զգայարանական օրգաններից լսելը մեծ դեր է խաղում երազատեսութեան մէջ. քնած ժամանակ

այդ օգտակար հետեանք, որ գիւրերում ևս հնար կը լինի կանոնադրապէս դարգացած մարդկանց ուսուցիչ նշանակել, քանի որ այժման 60—150 բուրլի տարեկան առձևով միմիայն թշուառ տղաները կարող են յանձն առնել ուսուցչութիւնը, իսկ այդպիսիքը, բնականաբար, ոչ մի թարմ հոսանք մտցնել չեն կարող գիւրի մէջ և բացի դրանից չեն կարող բաւարարութիւն տալ ուսումնարանական խշխնութեան պահանջներին: Ասում են նոյնպէս, որ իւրաքանչիւր ուսուցիչ ունենալու է 20 դասից ոչ պակաս: Երբանում սովորութիւն կայ, որ շատ անգամ ուրիշ դարձողներն ունեցող մէկը՝ մի քանի բուրլի էլ ուսումնարանից կորցնող նպատակով վեր է առնում 5—10 դաս և գրանով ոչ միայն առարկաները դասատուութիւն է կտոր կտոր լինում՝ այլ և դուր տեղը աւելանում են ուսուցիչներ, իսկ բազմաթիւ ուսուցչական խումբ կառավարելը, ինչպէս փորձ ցոյց է տալիս, հեշտ բան չէ: Թէ որքան դժուար է ուսուցչական բազմաթիւ խմբերի մէջ հասնել յաշխարհի պահպանել և ինչ պատճառով՝ այդ մասին մի այլ անգամ ջանակալի է, որ էլ միմիայն գործողները մի հնար գործ դնելին ուսուցիչները աստիճանական դրութեան առաջն անձերու համար: Ուսուցիչը պիտի հրաժարեցվի միմիայն այն ժամանակ, երբ մեղանաւ կը լինէր ուսումնարանական կարգերի դէմ, իսկ ճշդութեամբ իր պաշտօնը կատարած միջոցին մտաւ պիտի լինի՝ որ թէ հոգաբարձութիւնը անհասկանալի հանգցը, չարակամ այս կամ այն ընկերակցի զբաւարարութիւններն ու ինտրիգաները որ և է ազդեցութիւն չեն կարող անել իր վիճակի, իր ապագայի վրա:

Զ. Ներհիւս ԼՈՒՌՆԻ Բարձրանդի Ս. Յովհաննէսի (Լուսինայ) վանքի վանահայր, Յովհաննէս եպիսկոպոսից ստացանք հետեւեալ նամակը: «Թոյլ տուէք ձեզ պատուական լրագրի միջոցով իմ խորին շնորհակարտութիւնս յայնչ շուրջը շուրջը այրի խանում Մ. Արամանին, որը իր հանգուցեալ ամուսնու, Գաբրիէլ Արամանի անունը անմահացնելով, իր բազմաթիւ նուիրաբերութիւնները շարունակ է մտապնդել մասն հանել և Բարձրանդի հաղաբանս (Թէ շատ հայերից մուտացված) նշանաւոր Ս. Յովհաննէս մենաստանին: Օրհնելով հանգուցեալի ամբողջ սերունդը, նրա հոգու փրկութեան համար եմ աղբրում, Աստուածանից կրկնային արքայութիւն խնդրելով: Թէ տիկին Արամանի նուիրած 50

ՆԵՐԿԻՍ ԼՈՒՐՆԻ

Բարձրանդի Ս. Յովհաննէսի (Լուսինայ) վանքի վանահայր, Յովհաննէս եպիսկոպոսից ստացանք հետեւեալ նամակը: «Թոյլ տուէք ձեզ պատուական լրագրի միջոցով իմ խորին շնորհակարտութիւնս յայնչ շուրջը շուրջը այրի խանում Մ. Արամանին, որը իր հանգուցեալ ամուսնու, Գաբրիէլ Արամանի անունը անմահացնելով, իր բազմաթիւ նուիրաբերութիւնները շարունակ է մտապնդել մասն հանել և Բարձրանդի հաղաբանս (Թէ շատ հայերից մուտացված) նշանաւոր Ս. Յովհաննէս մենաստանին: Օրհնելով հանգուցեալի ամբողջ սերունդը, նրա հոգու փրկութեան համար եմ աղբրում, Աստուածանից կրկնային արքայութիւն խնդրելով: Թէ տիկին Արամանի նուիրած 50

և հեշտութեամբ ենթարկվելով արտաքին տպաւորութիւնների ազդեցութեան օժանդակում է երազները ամբողջանալուն, որոշ ուղղութիւն է տալիս շատ անգամ:

Երազում, դիցուք, տեսնում ենք, որ մի դերասան գեղեցիկ կերպով ներկայացնում է բնի վրա այդ ժամանակ արտաքին որ և է աղմուկի տապաւորութիւն փոխարկվում է ծախարարութեան ըր գացմունքը, այնպէս որ և մեք՝ երազ տեսնողներս որոշ կերպով լսում ենք, որպէս թէ ժողովուրդն է ծախարարում դերասանին: Վալտի Վիտտն ասում է. «Եթէ տեսնում ես երազում ծախարարութիւն, այն ժամանակ արտաքին աղմուկը լսվում է որպէս ատրճանակի ձայնիւն:

Մի շատ զգալուն կնոջ համար պատմում են, թէ սենեակում տեղի ունեցող մի աննշան ձայն կարասիից արագաց կամ այրվող փայտի՝ ձայնից այնպէս էր նրան ազդում, որ նա տեսնում էր երազում հրացանաձողութիւն, պատերազմ և այլն: Այս մասին Մակ-Միլոն պատմում է հետեւեալը: «Մի գեղեցիկ առաւօտ զանգակի դողմուն ման աղբեցութեան տակ տեսայ այսպիսի մի երազ: Որպէս թէ կանգնած եմ եկեղեցում, որովոր պսակի խորհուրդ է կատարվում: Նա պարզ ասում է: «Եկեղեցու բարձր կամարները, վատված մոմերը, հարմարադրներին, քանդաներին և նորապահներին լսում եմ մի և նոյն ժամանակ զանգահարութիւն, տեսարանը հիմնալի է»:

Մակ-Միլոն—ինքն այս բոլորը նրանով է բացատրում, որ երազը տեղի է ունեցել դարձող լին պայծառ և գեղեցիկ առաւօտ: Գլխաւոր դեր խաղիւր համարում է զանգահարութիւնը, իսկ ընդհանուր պատկերացումն կախված է համարում այն լուսաւոր ճառագայթների տպաւորութիւններէ, որոնք ստացվել են աչքի ցանցածէ թաթանութից կոպերի միջոցով:

(Կը շարունակվի)

6% ոսկեայ բնուտ	150	> 12
4% ոսկեայ փոխառութիւն	—	> —
Արեւելեան 5% փոխառ.	1-ին շրջ. 100	> 50
— — — — —	2-րդ — 100	> 75
— — — — —	3-րդ — 100	> 75
Ներքին 5% առաջին փոխառութ.	234	> 75
— — — — —	217	> —
— — — — —	211	> 50
Պետական երկաթուղային բնուտ	100	> 62
5 1/2% բնուտ	103	> 62
4% ներքին փոխառութիւն	87	> 12
5% գրաւ. թղթ. ազն. կալ. բանկի	93	> —
4% վկայակ. գիւղ. հող. բանկի	103	> 50
4 1/2% գրաւական թղթեր կառուած.	—	> —

փոխ. կրեդիտ. ընկեր. մտաւ.	—	> —
— — — — —	98	> 37
Պետերբուրգի քաղաքային կրեդիտ.	—	> —
ընկերութեան օրինագրաներ.	95	> 87
Մոսկովայի քաղաք. օրինագրաներ.	95	> —
Օրէսայի — — — — —	95	> 62
Թիֆլիսի — — — — —	88	> —
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	99	> 50
— — — — —	99	> 50

Ս. Պետերբուրգի բորսայի արամադրութիւնը ամուր է:

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ն Ն Ե Ր	
ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ	Լյս տեսաւ մամուլի տակից
ՋՕՐՁ ԱՏԷՖԵՆՍՕՆ	ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՇՐՈՒՆՈՒ
Աշխատասիրութիւն Օրէսայի հայ ուսանողութեան:	Վէպիկը
Գինն է 1 ռուբլի 1—4	ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ
	Գինն է 10 կօպէկ: Հարցնել գրավաճառանցներում:
	8—10

ՍԱՐԱՋԵՎԻ ՔԱՐԱՎԱՆՍԱՐԱՆ

(ՄԻՋԻՆ ՓՈՂՈՑՈՒՄ)
ԿԱՊԱԼՈՎ Է ՏՐՎՈՒՄ
 Պայմանների մասին կարելի է տեղեկանայ քարավանարայի տիրոջից, որի հասցեն հետևեալն է. Старо-Арсенальная улица, домъ Гамазова, № 56, во дворѣ.
 1—3

ՆՈՐ-ՆԱԻԻՋԵՒԱՆԻ ԵՒ ԲԷՍԱՐԱԲԻԱՅԻ ԹԵՄԱԿԱՆ ՀՈԳԵՒՈՐ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ այսու կը յայտարարէ, որ նոյն դպրանոցի բոլոր ուսուցիչները արձակված են համաձայն կոնդակին վեհափառ կաթողիկոսի ամենայն հայոց համարաւ 214 յ30 մայիսի: Թափուր մնացած պաշտօնները ստանձնել կամեցող ուսուցիչները պարտին մատուցանել յանուն Հոգաբարձութեան մինչ ց15 յուլիսի 1890 ամի իրանց օրինաւոր վկայականները տէրութեանկան բարձր ուսումնարաններում և կամ Մայր Աթոռոյ ճեմարանի մասնագիտական բաժնում աւարտման մասին, հանդերձ խնդրագրով: Իւրաքանչիւր շաբաթական դասի գինը 60 ռուբլի է դասարաններում, 40 ռ. նախաընթացներում: Ծրագիրը նոյնն է, ինչ որ և միւս թեմերու դպրանոցներումը, յաւելլով լատին լեզուն:
 Նախագահ խորհրդարանի հոգաբարձուաց Նախիջևանի թեմական դպրանոցի Մ. ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆ
 2—3

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ն
ԵՐԵՒԱՆԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԱԿԱՆ ԴՊՐԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ, համաձայն Նորին վեհափառութեան ամենայն հայոց կաթողիկոսի, 30 անցեալ մայիսի № 212, կոնդակի, հրաւիրում է դպրանոցում աւանդելի բոլոր աւարկաների համար ուսուցիչներ, որոնք պէտք է աւարտած լինին բարձրագոյն ուսումնարաններում կամ Սուրբ Էջմիածնի ճեմարանի մասնագիտական բաժնում: Իսկ եթէ այդ պիտիները չը գտնվին, Կարանոցի աւարկաների դասաւանդութեան մէջ բազմամեայ փորձառութեամբ հարկաւոր հմուտութիւնը ձեռք բերած ուսուցիչներ: Դասերի վարձ նշանակված է բարձրագոյն դպրոցում աւարտածներին դասական յիսուն ռուբլի, իսկ միւսներին երեսուն: Գծագրութեան, նկարչութեան, զեղարդութեան և ձայնարդութեան դասերին 25-ական ռուբլի: Իւրաքանչիւր ուսուցիչ կարող է ունենայ շաբաթական 16—24 դաս: Հրաւիրում են երկու երկրորդ նախաընթացների համար երկու ուսուցիչ, օրական չորս դասով, տարեկան 500 ռուբլով, իսկ առաջին նախաընթացների համար նոյնպէս երկու ուսուցիչ, օրական երեք դասով, տարեկան 400 ռուբլով: Յանկացողները կարող են դիմել հոգաբարձութեանը, ներկայացնելով ծառայութեան ցուցակ և ուսման վկայական, մինչև յուլիսի 25-ը:
 2—3 (չ. հ.)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ
Ր Ա Ֆ Ֆ Ի Ի
«ՀԱՅ ԿԻՆԸ» ԵՒ «ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆԸ»
 Գինն է 1 ռուբլի 50 կօպէկ:
 Վաճառվում է հեղինակի այրիի մօտ:
 Հասցեն՝ Садовая улица, домъ докт. Лисицева № 29, Аннѣ Меликѣ-Ако-пчанѣ:
 7—10

ԷՓԱՆԱԳԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 (Միջայլեան կամուրջ, № 52)
 ՏՐՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԵՐԵՆ ԳՐՔԵՐ: Ամսվան վճարը 20 և 10 կօպէկ: Բաց է առաւօտեան 8—12 1/4 ժամը, և երեկոցեան 6—8 ժամը: Իսկ կիրակի օրերը 8—12 ժամը:
 2—10

Գրիգոր Արծրունու գրական 25-ամեակի տօնավաճակն ԿԱՐԳԱԴԻՉ ՄԱՍՆԱԺՈՂՈՎԸ ինչպէս է յօրեկանի ժամանակ եղած բոլոր պատգամաւորներին և պատգամաւորուհիներին, որոնք դեռ չեն ուղարկել իրանց պատկերները, շատ պէն ուղարկել իրանց լուսանկարները, որոնցից պիտի կազմվի առանձին այբով Պէտք է ուղարկել շատ շուտով, և հետևեալ հասցեով. Тифлисъ. Редакция «Аргюрь».
 3—3

ՊԱՆՍԻՕՆ
Ա. ՏԷՐ-ՅԱԿՈՎԱԲԵԱՆՑԻ
 ԳՏԵՎՈՒՄ Է ՍՕԼՈՒԱԿ, ՎԵԼԻԱՄԻՆՕՎՍԿԱՅԱ ՓՈՂ., ՏՈՒՆ ԳԷՈՐԳՕՎԻ
 ՅՈՒՆԻՍԻ 1-ից ՍԿՍԱՄ ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ Է ԱՇԱԿԵՏՆԵՐ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼՈՒ ԳԻՄՆԱԳԻՐՈՒ, բէալական ուսումնարանի, կաղէտակի կօրպուսի և Ներսիսեան ուսումնարանի համար:
 Ուսումնարանում, բացի գանազան գիմնազիական առարկաներից, աւանդվում են այլ ևս հայերէն, ռուսերէն, ֆրանսերէն, գերմաներէն և լատիներէն լեզուներ:
 Յանկացողները կարող են ԴԱՇՆԱԿԻ (բոյալ) վրա ածել սովորել. դրա համար պանսիօնում կայ առանձին մասնագէտ ուսուցիչ:
 Ուսումնարանում ընդունվում են ԵՐԹԵՒԵԿՆԵՐԻ, ԿԻՍԱԹՈՇԱԿԱՒՈՐՆԵՐ ԵՒ ԹՈՇԱԿԱՒՈՐՆԵՐ: Պանսիօնները կուղարկվեն Կօջօր Թայիրովի ամարանոց. Հասցեն. Тифлисъ, Вельяминовская улица, домъ Геворкюва.
 4—5

BATEAUX A VAPEUR FRANCAIS N. RAQUET ET COM.
ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՆԱԻԱԳՆԱՑՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Ն. ՊԱԿԷ ԵՒ ԸՆԿ.
 Շոգեմուտքի կանոնաւոր և ուղղակի երթևեկութիւն ՄԱՐՍԷԼԻՑ ԳԵՎԻ ԲԱԹՈՒՄ, չորեք շաբթի օրերը, երկուշաբթիը մի անգամ, հինգշաբթի 4/16 ապրիլից սկսած
 ԵՒ ՓՈՒԱԴԱՐՁ
 Բաթուովից Մարսէլ, մտնելով Տրապիզօն, Սամսոն, և Կ. Պօլիս, հինգշաբթի օրերը, երկուշաբթիը մի անգամ, հինգշաբթի 26 ապրիլից (մայիսի 8-ից) սկսած:
 ԲԱԹՈՒՄԻՑ ԾՈԳԵՆԱԻՆԵՐ ԴՈՒՐՍ ԵՆ ԳԱԼԻՍ
 Հինգշաբթի, 21 յունիսի (3 յուլիսի), շոգեմուտք ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ, նաւապետ ԺԻԲՈՒՆԻՆ
 — 5/17 յուլիսի — ԱՆԱՏՈԼԻԱ — ԳԱՐԻԳ
 — 19/31 յուլիսի — ՄԻՐԿԱՍԻ — ԲՕՇԷԼ
 — 2/14 օգոստոսի — ՄԻՆԳՐԷԼԻԱ — ԺԻԲՈՒՆԻՆ
 Տեղեկութիւններ համար ձանապարհորդների և բեռների մասին թող բարեհաճին դիմել ընկերութեան ագէնտներին. ԲԱԹՈՒՄՈՒՄ պ. Գարանիօնին, Նաբերէժնայա, իսկ Թիֆլիսում պ. Վիկտօր Գ՝ԱՐՆՕՒՆ, նախկին Արծրունու գալէրէայում, № 114.
 5—10 (չ. և և.)

Մ. Գ. ՑԷՅՏԼԻՆԻ
 ԺԱՄԱՑՈՑՆԵՐԻ ՄԱԳԱՋԻՆԻ
ՕՊՏԻԱԿԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ
 Պայտի այբու դիմաց, անկիւնի մագաղիմում, ստացված է մեծ ընտրութիւն՝ ոսկեայ, նոսկեայ, նիկելեայ, պողպատեայ և կրիայի ոսկորից ԱԿՆՈՑՆԵՐ, ՊԷՆՍԵՆԵՐ և ԼՕՐՆԵՏՆԵՐ: Թատրոնական և դաշտային ԲԻՆՕՎԻՆԵՐ, ԶԵՐՄԱՉՓԵՐ, թէ սենեակների, թէ դուրսը կարելու և թէ վանանների համար: Վերստուգված և վկայական ունեցող ՄԱԿՍԻՄՍԿԻ ջերմաչափեր: Լօրնէտի և պէնսէլի համար ոսկեայ, արծաթեայ, նոր-ոսկեայ շղթաներ, նմանապէս մետաքսեայ և մետաղական թելեր:
 Այնոցներ և պէնսէլներ տրվում են նմանապէս բժշկների պատուէրով:
 Մագաղիմում յանձն են առնում նմանապէս փշացած իրերի նորոգելը և ապագիները դնելը:
 ԳՆԵՐԸ ամենաշափաւոր են:
 22—50 (չ)

ՊՐՈՎԻՉՈՐ Ա. ՇՏԷԻԼԻՐԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ
 ԱՍԱՄՆԵՐԻ ՑԱԻԻ ԵՒ ՓՉԱՆԱԼՈՒ ԴԷՄ
 ՊՕԴՕԼԵԱՆ ԱՍԱՄՆԱԳԻՉ ԿԱԹԷԼԵՐ 50 ԿՈԳ.
 ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՕԿԱՑԻՆԵԱՆ ԱՍԱՄՆԱՑԻՆ ԷԼԻԿՏՐ 80 ԿՈԳ.
 ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԱՍԱՄՆԱՑԻՆ ՓՈՇԻ 30 ԿՈԳ.

ԳՂԻԱՒՈՐ ՊԱՀԵՍ.
 ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ՝ Գեղազորձական ապրանքների կովկասեան ընկերութեան մէջ և պ. պ. Շահպարտեանցի, Մակիէրի, Սէնչի-կօվսկու և Ազմուրովի զեղաւորում:
ЗУБНАЯ КАПЛИ: КОР. 50 К.
ЗУБНОЙ ПОРОШОКЪ: КОР. 30 К.
ЗУБНОЙ ЭЛИКСИРЪ: ФЛ. 80 К.
 17—52 (չ.)